

המסדיר ביצוע יצירות מוגנות מרפר-טואר אקו"ם במוסדות החינוך, אך אלה ממשיכים לבצע פומבית יצירות מוגנות מתוכו באופן מסיבי, בלא לשלם על כך תמלוגים ולקבל רישיון. משרד החינוך טוען מנגד כי הוא דוחה את טענות אקו"ם. במכתב שהעביר לאגודה טען המשרד, בין השאר, כי הוא אינו הבעלים של חלק ניכר ממוסדות החינוך. טרם הוגשה תגובת המשרד לבית המשפט.

הארץ - כותרת		22/12/2013	
16.44x17.93	1	13	עמ
		40249259-5	

עלאא מחאג'נה

חברה ילידית, לא שודדי קרקעות

הידוע בעניין Mabo, שהכיר בשיטת הקניין המסורתית של האבוריג'ינים בקרקע, הבטיח גם כי לא ניתן לבטל את הזכויות של האבוריג'ינים בקניין, אלא לאחר השגת הסכמה בינם לבין המדינה ולאחר תשלום פיצוי מלא והוגן בעבור הקרקע.

ברוח זו אפשר להצטרף לברכה של אריה אלדר במאמרו "על פרשת דרכים" ("הארץ", 15.12) על הודעתו של בני בגין בדבר גניזת חוק פראווור, אמנם מסיבות אחרות. מתווה פראווור מפר ברגל גסה את זכויות הברואים בקרקע. גניזת החוק תיתן לממשלת ישראל אפשרות להתעשת ולמנוע הידרדרות נוספת ביחסים בין כלל האוכלוסייה הערבית בישראל לבין המדינה, על ידי קידום תוכנית חלופית, המבוססת על עקרונות המשפט הבינלאומי, שתביא להכרה מלאה בזכויות ההיסטוריות של הברואים בקרקע.

הכרה כזאת תהיה צעד ראשון בכיוון של פשרה היסטורית עם האזרחים הברואים, שסבלו מאפליה, קיפוח וניכור מצד המדינה במשך דורות.

במקביל להכרה בזכויותיהם בקרקע, על מדינת ישראל להפסיק לאלתר את מדיניות הריסת הבתים והפינוי הכפוי של הברואים מבתיים, ולהכיר בכפרים הבלתי מוכרים. יש לשותף את תושבי אותם כפרים בהליכי התכנון, כולל בדיקת אפשרות ליישום תוכנית המתאר האלטרנטיבית שהציעו הברואים, ושזכתה להתעלמות מוחלטת מצד המדינה. הפעולות הללו נדרשות מפני שהן מבטאות את הזכויות המגיעות לברואים מכוח מעמדם כקבוצה ילידה וכאזרחי המדינה.

ע"ר מחאג'נה הוא בעל תואר שני במשפט חוקתי מהאוניברסיטה העברית ותואר שני במשפט בינלאומי מאוניברסיטת וירג'יניה בארצות הברית

המפלה אותם, ואת האזרחים הערבים בכלל, בהקצאת קרקעות ובהכרה בבעלותם על הקרקע. מבחינה מעשית, הטיעון הזה הופך אותם ל"פולשים" ו"שודדי קרקעות", תוך כדי התכחשות לזכויותיהם בקרקע.

עמדה זו של ישראל, שהשתקפה במדיניות הקרקעית של הממשלות מאז קום המדינה ועד לאחרונה, דרך מתווה פראווור בגין, עומדת בניגוד למשפט הבינלאומי. ההכרה בדבר זכויות העמים הילידים מכירה בזכויותיהם לבעלות על הקרקע ובחובת המדינות להכיר בדפוס הבעלות המסורתית על הקרקעות הנהוגה בקרבן. ההכרה אף

הכרזת האו"ם מכירה בזכותנו להשבת קרקעות ולאי פינוי בכוח מהן

מכירה בזכות העמים הילידים להשבת קרקעות ומשאבים שנגזלו מהם על ידי המדינה, ומטילה חובה על המדינה שלא לפנות אותם בכוח מאדמותיהם, ולא לכפות עליהם יישוב מחדש בלא הסכמתם. מכל מקום, הפקעת קרקע מידי חברות ילידיות תיעשה אך ורק בתשלום פיצויים הוגנים ומלאים.

כמה מדינות כבר הכירו במעמד של קבוצות ילידיות, ובהתאם לכך הן הכירו בשיטת הבעלות המסורתית של הקבוצות הללו בקרקע. באוסטרליה, לדוגמה, הכירה המדינה בזכויות של האבוריג'ינים בקרקע, המבוססות על החוקה רציפה ומסורתית בקרקע, גם בהעדר מסמכי בעלות מודרניים. החוק משנת 1993, שבא לעגן את פסק הדין

עם או חברה ילידי/ת", כך מגדיר המשפט הבינלאומי את האזרחים הברואים תושבי הנגב. לא "שודדי קרקעות". חברות ילידיות זכו להכרה פורמלית במשפט הבינלאומי עם קבלת ההכרה בדבר הזכויות של עמים ילידים, שהתקבלה על ידי עצרת האו"ם ב-2007. הכרזה זו מעגנת את זכויות העמים הילידים ביחסיהם עם המדינה, לרבות זכויותיהם בתחום הקרקעות.

גם בהעדר הגדרה פורמלית, מוסכם שחברות ילידיות מובחנות על פי מאפיינים דתיים ותרבותיים ייחודיים, אורח חייהן של החברות הללו קשור אל הקרקע. חוקרים סבורים, כי הברואים בנגב הם חברה ילידית. ב-2008 פנו הברואים בנגב באמצעות הנציגות שלהם לפורום של העמים הילידים באו"ם, וביקשו להכיר בהם כקבוצה ילידית. בקשתם התבססה על כמה גורמים: הם חיים בנגב בשבטים מסורתיים במשך עשרות שנים, עוד לפני הקמת מדינת ישראל; הם משמרים זיקה לאדמות שלהם, המשמשות אותם למרעה ולחקלאות מסורתית; הם חיים במערכת חברתית ותרבותית ייחודית ונבדלת. בנוסף, הברואים מקיימים ביניהם שיטת בעלות מסורתית על הקרקע.

ישראל מסרבת להכיר בברואים בנגב כחברה ילידית. העמדה הרשמית של המדינה השתקפה בתשובתה לדו"ח מיוחד של האו"ם, ב-2011, בעניין מעמד העמים הילידים במדינות שונות. מאז קום המדינה ישראל מתייחסת אליהם בעיקר כאל "נוודים". בבסיס סירובה להכיר בהם כחברה ילידית עומדת סוגיית בעלותם על הקרקע. אפיון הברואים כ"נוודים" משרת את מדיניות ישראל בנושא הקרקעות,